Ajuntament de Barcelona

ASSOCIACIONS FEDERADES DE FAMÍLIES D'ALUMNES DE CATALUNYA

afFac

CONSULTA EXPERTS SOBRE LA JORNADA ESCOLAR

Temps i escola. Consulta Experts/es

Metodologia: **Mètode Delphi** i **entrevistes** en línia/telefòniques

Mostra: 5 persones **expertes** (3 dones i 2 homes)

Es van buscar persones de **diferents àmbits** a **favor** i en **contra** de la jornada continua. Tanmateix, no es van trobar persones expertes obertament a favor de la jornada continua. Sí que es van incloure **experts/es que no es coneixia el seu posicionament**, com les de l'àrea de la Salut i d'equitat de gènere.

Temps: Setembre 2022 a gener 2023

Procés participatiu sobre la Jornada Escolar

ASSOCIACIONS FEDERADES DE FAMÍLIES D'ALUMNES DE CATALUNYA

aFFaC

Temps i escola. Consulta Experts/es

Sociologia de l'Educació

Elena Sintes.
Doctora Sociologia i llicenciada en Ciències Econòmiques i Empresarials UB. **Investigadora en polítiques públiques de temps i educació** (UB i UAB, Ajuntament de BCN i a l'Institut Infància i Adolescència de BCN), Cap de Projectes de la Fundació Bofill.

Rafael Feito Alonso.
Catedràtic Sociologia Facultat Ciències Polítiques UCM. **Investigació i suport a comunitat educativa sobre temps i educació**. Autor de "El debat sobre la jornada escolar a Espanya. Reflexions i dades després de més de tres dècades d'un debat inconclús" de 2021. Creador del blog https://blogjornadaescolar.wordpress.com

Salut

Òscar Ramon Sans Capdevila.
Expert en trastorns del son en infància i adolescència. És **cap de la Unitat de Trastorns del Son** de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona.

Mireia Termes.
Dietista-nutricionista del servei de Gastroenterologia de l'Hospital Sant Joan de Déu de Barcelona.

Equitat de gènere

Cristina Castellanos.
Doctora en Economia UCM, Màster Estudis Feministes. Professora Departament d'Economia Aplicada UNED.
Investiga sobre *mainstreaming* de **gènere, l'avaluació de polítiques públiques, l'economia feminista, el mercat de treball i les polítiques d'igualtat i diversitat.**

Procés participatiu sobre la Jornada Escolar

ASSOCIACIONS FEDERADES
DE FAMÍLIES D'ALUMNES
DE CATALUNYA

aFFaC

Preguntes

Encerts i **problemàtiques** de les jornades educatives continua i partida

Com afecten en desenvolupament d'aprenentatges, socialització, salut, conciliació familiar/treball i equitat de gènere de l'alumnat (primària i secundària)

Propostes/alternatives a aquestes debilitats

Primer anàlisis consulta experts/es. Respostes JORNADA CONTINUA (I)

Encerts continua

EXTRAESCOLARS: Possibilitat de començar les activitats extraescolars en horaris avançats, i poder sopar i anar a dormir a una hora més adequada pel descans.

Problemàtiques continua

ALIMENTACIÓ: Supressió de l'espai de migdia i l'àpat en horari saludable. El temps de dinar més tard també fa que s'endarrereixi el berenar i el sopar. L'endarreriment de les hores de menjar estan vinculades a l'increment de l'obesitat.

ALIMENTACIÓ: Ha comportat supressió del servei de menjador en algunes comunitats

ALIMENTACIÓ (Secundària): Si mengen sols, costarà més menjar de forma saludable.

SON/DESCANS (2on cicle infantil): entre els 3 i els i 5 anys no es fan les migdiades quan ho necessiten.

SON/DESCANS (Secundària): Inici de les classes massa d'hora i desajustats als ritmes circadiaris de l'adolescència (tant continua com partida). Retardar tan sols una hora el començament de les classes suposaria incorporar el menjador a l'institut .

SALUT MENTAL (Secundària): Si famílies treballen a temps complet i, per tant, estan sols a casa, hi ha risc de sobreexposició a les xarxes digitals, majors possibilitats d'aïllament, increments o majors riscos que poden incidir en les taxes de suïcidi i malalties mentals.

Primer anàlisis consulta experts/es. Respostes JORNADA CONTINUA (II)

Encerts continua

Problemàtiques continua

APRENENTATGE: Dificulten l'aprenentatge (el rendiment és menor i el cansament és major)
EXTRAESCOLARS: Ha comportat tancament de les escoles a les tardes en moltes comunitats: menysvaloren els espais informals com a elements essencials de l'aprenentatge, la socialització i la participació en activitats lúdiques i esportives.
PRIVATITZACIÓ: Privatitza una part de l'horari fins ara escolar, que cada família ocupa segons les seves possibilitats.
PRIVATITZACIÓ: Possible fugida d'algunes famílies a un centre privat o concertat amb jornada partida.
DESIGUALTAT: Perjudica als més desafavorits i no assegura l'acompanyament de l'alumnat amb més desavantatge.
DESIGUALTAT: Menors taxes laborals de les mares, desigualtat de gènere, risc de pobresa i exclusió social, l'aprenentatge de rols de gènere estereotipats, la major probabilitat d'exposició a violència de gènere i domèstica.
DEMOCRÀCIA: Es deteriora la convivència democràtica el possible pas d'una jornada a una altra.
EVIDÈNCIA INTERNACIONAL: No hi ha cap país a Europa amb un horari similar, en què l'alumnat no dina fins passades les 14.30h o més.

Primer anàlisis consulta experts/es. Respostes JORNADA PARTIDA (I)

Encerts partida

DESCANS I SON: Permet descans a l'hora del migdia, especialment als 3-5 anys quan hi ha necessitat de migdiada (etapa de desenvolupament), i també descans d'infants i adolescents.
DESCANS I SON: menys deures que la continua.
ALIMENTACIÓ: Inclou el servei de menjador amb alimentació i horaris saludables.
SOCIALITZACIÓ: en espais informals i protegits del migdia
APRENENTATGE: desenvolupament competències diverses com nutrició, hàbits de neteja.
APRENENTATGE: major capacitat de retenció i major rendiment.

Problemàtiques partida

EXCLUSIÓ ECONÒMICA: Si els menjadors són cars o no accessibles per a les famílies, es limita part del potencial d'aquest tipus de jornades:

- Impossibilita la conciliació familiar
- Augmenta el cansament de nens/es (4 viatges)
- No s'aconsegueix la interacció en espais informals

MIGDIA: La pausa és excessivament llarga, i endarrereix en excés l'horari d'acabament del temps lectiu. L'allargament de la jornada, amb activitats extraescolars causa cansament, falta de temps per gaudir o per estar amb la família.
SON: Surten més tard de l'escola i, sobretot a mesura que es fan més grans, el pes de les extraescolars i el temps que acaben passant fora de casa fa que acabin anant a dormir més tard i afecta a les hores de descans.

Primer anàlisis consulta experts/es. Respostes JORNADA PARTIDA (II)

Encerts partida

CONCILIACIÓ FAMILIAR: continuïtat de classes a primera hora de la tarda cobreix les necessitats de treballar a jornada completa i, per tant, reducció de possibilitats d'exclusió i pobresa.
IGUALTAT DE GÈNERE: Dones en el mercat del treball, considerant en qui recauen els treballs de cures no remunerades.
EXTRAESCOLARS: facilita que les escoles estiguin obertes a la tarda i puguin oferir activitats extraescolars i, per tant, la realització d'esports, activitats culturals i artístiques.

Problemàtiques partida

SON (Secundària): l'horari d'entrada no està adequat a les seves necessitats biològiques de somni
CONCILIACIÓ FAMILIAR (Infantil): Insuficient flexibilitat en els horaris d'entrada i sortida, aquesta etapa no és obligatòria.
APRENENTATGE (Secundària): Massa càrrega lectiva a la tarda.

Alternatives/propostes compartides per més d'un expert (I)

Migdia:

Impulsar polítiques que cobreixin els costos del menjador, que no hi hagi cap menor que no es quedi a menjar perquè sigui un servei que no puguin permetre's les famílies. L'ideal seria que fora un servei universal i gratuït com a part del projecte de centre: conciliació, igualtat de gènere, socialització, educació i bons hàbits alimentaris, entre altres beneficies.

Descans de migdia més curt per avançar els horaris.

Infantil: la flexibilitat d’entrada també hi hauria de ser en el temps de migdia, especialment per als infants que dinen a casa.

Alternatives/propostes compartides per més d'un expert (II)

Entrada/Sortida:

Hi ha una privació de son a totes les edats, especialment a secundària. Caldria tenir això molt en compte per decidir el tipus de jornada escolar més adient per cada edat.

Secundària: Ha de començar una hora més tard les classes per anar amb descans i millorar el seu rendiment escolar.

Primària: Flexibilitzar l'horari d'entrada i sortida per facilitar la conciliació familiar i finalització de l'horari lectiu més aviat.

Infantil 2on cicle: Marges de flexibilitat en l'entrada i sortida, amb servei d'acollida i/o un temps d'estada a l'aula per afavorir el contacte i l'atenció personalitzada als infants i a les famílies.

Aprenentatge Secundària:

Reduir la càrrega lectiva obligatòria, considerant com a temps lectiu els descansos, tal i com ja es fa a primària.

Links d'interès

- **Rafael Feito (2021)** "El Debate sobre la Jornada Escolar en España. Reflexiones y Datos tras Más de Tres Décadas de un Debate Inconcluso":
    - Artícle - AQUÍ
    - Vídeo (5 minuts) - AQUÍ
- **Síndic de Greuges sobre els Drets dels infants (2016)** "L'accés al menjador escolar i la participació a les activitats educatives de tarda dels alumnes de secundària d'instituts amb jornada compactada": Pàgines 58-60 - AQUÍ
- **Estudi cronobiològic a Espanya** – AQUÍ
- **Comparativa internacional i conclusions sobre Espanya** - AQUÍ
- **Dades sobre els tancaments de menjadors en jornada contínua** - AQUÍ

Ajuntament de Barcelona

ASSOCIACIONS FEDERADES DE FAMÍLIES D'ALUMNES DE CATALUNYA

afFac